

umjetnici slovenski, što ste se odazvali. S vama zajedno možemo gromkije uskliknuti pred državom, pred Slavenstvom i pred cijelim svijetom: Živio biskup Strossmayer! (Živio!)

Tajnik g. Kostrenčić je poročal med drugim in rekel:

»Gospodarsko poslovanje Matice Hrvatske bilo nam je i prošle godine uspješno. Broj članova dosegao je i ove prošle godine jedanaestu tisuću, te u svemu imademo za god. 1899. na broj članova 11.017., više nego prošle godine 9 članova. a bilo bi ih još više, da nije ponestalo zalihe knjiga. Članovi se dijele ovako:

članova utemeljitelja:	
koji su uplatili utemeljiteljnu glavnicu . . .	1.456, više nego g. 1898.: 67 članova,
koji utemeljiteljnu glavnicu uplaćuju . . .	314, manje » » 1898.: 14 »
članova prinosnika: . . .	9.247, manje » » 1898.: 54 »

Ukupno svih članova . . . 11.017, više nego g. 1898.: 9 članova.

Tiskalo se je prošle godine svih deset za članove odredjenih knjiga »Matice« u 11.100 primjeraka u skupnom broju od 111.000 otisaka, te je do danas — kako već i prije spomenih — sva ova zaliha do nekoliko otisaka pojedine knjige posve razpačana.

Redovita prihoda imala je »Matica Hrvatska« tečajem prošle upravne g. 1899. u svemu for. 41.444.28 nč.

Sveukupni glavnični imutak »Matice« iznosi sad — osim društvene kuće i podsusedskoga posjeda — što u papirima što u gotovini for. 115.576.56 nč.

Po tajnikovem poročilu so se vršile volitve. Za bodoče triletje so bili izvoljeni: V književni odbor za podpredsednika: g. Jos. E. Tomić, savjetnik zemalj. vlade; za odbornike: g. Musić dr. August, sveučil. profesor, i Novak Vjenceslav, učiteljištni profesor; v gospodarski odbor za odbornike: gg. Deželić Gjuro, gr. viećnik, i Harambašić dr. August, odvjetnik.

† Friderik Viljem Nietzsche, slavni nemški filozof in pesnik, je umrl dne 25. avgusta v Weimaru. Filozof Nietzsche — kateri izobraženec ga ne pozna, vsaj po imenu?! Poleg Tolstega, Zole, Ibsena, Spencerja, Sienkiewicza, Masaryka . . . se v naši dobi menda nobeno ime ni tolikrat pisalo in izgovarjalo kakor ime Nietzsche. »Nietzscheizem« je naslov posebne filozofije. Nietzsche pomenja revolucijo v filozofiji. Nietzsche in »nadčlovek« (višji človek) — to sta skoro sinonimna pojma. Takozvanega nadčloveka sicer ni iznašel Nietzsche, ampak Goethe, vendar je bil Nietzsche tisti filozof, ki je dal temu pojmu pravo, konkretno vsebino. Nietzschejeva filozofija se bori proti vladi mase in se poteguje za posameznika, za individuum, toda ne za vsakega posameznika, ampak le za močnega nadčloveka. Masa pa ima le namen, da poraja iz svoje srede »nadjudi«, ki s svojo močno voljo in s svojim duhom kažejo masi pot in jo vodijo . . . Nietzsche se je skušal v svojih skrajnih nazorih popolnoma osvoboditi preteklosti, njene filozofije in njene morale ter si je bil postavil za smoter svojemu mišljenju, učiti novo naziranje o svetu in o človeku. Svojo filozofijo je oprl na prirodno znanost razvoja po sistemu Darwinovem. V naravi obstoji samo to, kar je dovolj močno, da zmaga v krutem boju za obstanek. In le, kar je najmočnejše, to ima tudi pravico do življenja. Nietzsche je napisal skoro celo biblioteko. Najznačilnejša knjiga njegova je brez dvoma: »Also sprach Zarathustra«. V tej knjigi govori Nietzschejev nadčlovek

Zarathustra kot prorok in modrec in razlaga svoje nazore, ki so diametralno nasprotni dosedaj veljavnim moralnim (krščanskim) načelom. Če čitaš to knjigo, pogrezaš se v čisto nov svet nazorov . . . Živi sam zase — tako uči Zarathustra — delaj to, kar ugaja tebi brez vsakega ozira na druge ljudi! Tvoja volja je tvoja morala . . . Kar se ti postavi po robu, pogazi brez usmiljenja . . . Kdor ima moč, ima tudi pravo; njegov je svet . . . Takšen je Nietzschejev »nadčlovek«, človek bodočnosti . . . Jasno je, da je to filozofija skrajnega egoizma. Pravzaprav tiči takšna filozofija globoko v vsakem živem bitju, seveda najgloblje v človeku. Da bi ta egoizem omejili in paralizirali, učili so najplemenitejši duhovi — altruizem, tako že Buddha, posebno pa Kristus . . . Nietzschejev »nadčlovek« je imel in ima še po vsem svetu veliko navdušenih pristašev; ta Nietzschejeva filozofija pa je zadela tudi ob hud odpor po vsej Evropi. Letos n. pr. je izdal ruski profesor Struve v Harkovu proti Nietzscheju knjigo: »Современная анархія духа и ея философъ Фр. Ницше«, v kateri pobija Nietzschejevo filozofijo . . . Nietzsche je imel in še ima na razvoj moderne misli v Evropi velik vpliv. Ni pa misliti, da bi mogla obveljati njegova ekstremna načela. Res je, da je oseba prvo in njene pravice so na prvem mestu, res je pa tudi, da človeška družba ne more obstati brez altruizma . . . Knjiga: »Tako je govoril Zarathustra« je obenem velik poem, spesnjen z gigantsko duševno močjo, to je velepesem energije. Jezik in slog sta krasna, izvirna in krepka. Na mnogih mestih pa je »Zarathustra« popolnoma nerazumljiv. Ne veš, kaj hoče povedati.

Nietzsche se je bil tako poglobil v svoje teoreme in radikalne nazore, da mu je nedostajalo besed, s katerimi bi bil izrazil svoje misli. Čitatelj tudi že skoro vidi v tej knjigi, kako objemajo sence blaznosti njenega pisatelja. Kdor je spisal Zarathustra, ta je moral zblazneti . . .

Ne strinjate se z nazori tega radikalnega individualista in ne priznavate jih za prave? Dobro. Nietzsche vas ne sili. On svojih filozofskih idej ni objavljajal, da bi se jih drugi učili »na pamet« in da bi svoje življenje uravnali po njih. Ne. Njegova filozofija je v prvi vrsti le rezultat njegovega duševnega razvoja. Kar je v globini svoje duše doživel, to je povedal; njegovi spisi so njegovo življenje; njegova filozofija — prava ali kriva — je on sam. In taka filozofija se učiti ali priučiti ne dá. Vsak človek mora svojo filozofijo »doživeti« sam. Kdor bi torej slepo sprejel Nietzschejeve nazore za svoje in veroval in verba magistri, ta bi ga plagiral. In takih plagiatorjev-Nietzschejevcev, takih psevdo-nadljudi kar mrgoli med njegovimi častilci . . .

Nietzsche se je bil porodil l. 1844. v Röckenu pri Lützeniu. Njegov oče je izhajal iz stare poljske plemiške rodovine in je bil evang. župnik; mati Nietzschejeva pa je bila Nemka. Zato pravi Nietzsche sam: »Meine Vorfahren waren polnische Edelleute; ich habe daher viel Rassen-Instinkt im Leibe« Torej je Nietzsche napol naš, napol Slovan!

Nietzsche je bil nekaj časa profesor na univerzi v Baselu. L. 1876. pa se je odpovedal profesuri in je začel potovati. Med potovanjem je pisal svoja filozofska dela, dokler ni opasno zbolel na duhu. Od leta 1889. je živel samo še telesno; njegov duh, ki je svoj čas tako smelo prodiral v globine modrosti in skušal zagledati luč resnice, je objemala že zdavnaj večna noč, iz katere ni našel več izhoda. Prava tragedija . . .

Nietzsche je tako znamenit mislec, da se o priliki še povrnemo k njemu.

A. A.